

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron,

w dniu 26 września 2023 r.,

w sprawie **T. J.**

oskarżonego z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

skargi prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt VI Ka 707/22,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Zabrze z dnia 14 kwietnia 2022 r., sygn.

akt II K 1748/20 i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zabrze, wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2022 r., sygn. II K 1748/20, uznał oskarżonego T. J. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 207 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., polegającego na tym, że w okresie od 2017 r. do

12 maja 2020 r. w Z., znęcał się psychicznie nad swoją żoną A. J. poprzez wszczynanie awantur, wyrzucanie z domu, znieważanie, poniżanie odnosząc się do jej wyglądu zewnętrznego, dyskryminowanie pod względem ekonomicznym i zawodowym oraz fizycznie poprzez duszenie, policzkowanie, szarpanie, wykręcanie rąk, popychanie, uderzanie głową w twarz, zadawanie uderzeń rękoma i pięściami po twarzy oraz całym ciele, co każdorazowo spowodowało naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia, trwające nie dłużej niż 7 dni i za to, na mocy art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie, na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 70 § 2 k.k., warunkowo zawiesił na okres 2 lat próby.

Oddał oskarżonego pod dozór kuratora sądowego i zobowiązał do przeproszenia pokrzywdzonej, powstrzymywania się od nadużywania alkoholu, a także do zapłacenia na rzecz A. J. kwoty 1000 zł tytułem zadośćuczynienia.

Powyższy wyrok zaskarżony został w całości apelacją obrońcy oskarżonego, który zarzucił:

1. naruszenie przepisów procedury karnej, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie, a to:
 1. art. 4 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. poprzez orzeczenie z naruszeniem zasady obiektywizmu oraz poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania w zakresie popełnienia przez oskarżonego przypisanego mu wyrokiem czynu, co wyrażało się w jednostronnej i wybiórczej ocenie zeznań pokrzywdzonej, z jednoczesnym pominięciem wyjaśnień oskarżonego i zeznań świadków, w zakresie jakim odpowiadały wersji oskarżonego, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przygotowawczym i przeprowadzonego na rozprawie prowadzi do wniosków zgoła odmiennych;
 2. art. 5 § 2 k.p.k. poprzez odwrócenie zasady rozstrzygania niedających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego;
 3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku polegający na przypisaniu oskarżonemu sprawstwa zarzucanego mu czynu, poprzez:

1. przyjęcie, że oskarżony dopuścił się wobec pokrzywdzonej opisanych w sentencji wyroku zachowań, podczas gdy ustalenia te Sąd poczynił zasadniczo na podstawie jednostronnych zeznań pokrzywdzonej i fragmentach odpowiadających im zeznań wybranych świadków, z jednoczesnym pominięciem zasady obiektywizmu i wszechstronnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w zakresie pozostałych dowodów;
2. przyjęcie – wbrew wyjaśnieniom oskarżonego oraz zeznaniom świadków M. K., M. S. i K. B. – że oskarżony dopuścił się popełnienia przestępstwa określonego w art. 207 k.k., podczas gdy w rzeczywistości w niniejszej sprawie dochodziło do wzajemnego znęcania się małżonków, co wyklucza możliwość przypisania oskarżonemu popełnienie przestępstwa.

W konkluzji apelacji obrońca oskarżonego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie T. J. od zarzucanego mu czynu.

Wniósł też o przeprowadzenie w postępowaniu odwoławczym dowodu z protokołów rozpraw w sprawie rozwodowej oskarżonego i pokrzywdzonej, a także zwrócenie się MOPR w Z. o nadesłanie dokumentacji procedury Niebieskiej Karty prowadzonej przeciwko A. J.

Sąd Okręgowy w Gliwicach, wyrokiem z dnia 28 lutego 2023 r., sygn. akt VI Ka 707/22, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego wniósł prokurator. Zaskarżając go w całości zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. polegające na przyjęciu, że zachodzi konieczność ponownego przeprowadzenia przewodu sądowego w całości, bowiem częściowo tok rozumowania Sądu pierwszej instancji wskazany w motywach wyroku jest alogiczny i powierzchowny, nie uwzględniający części materiału dowodowego, a braki postępowania dowodowego prowadziły do błędnych ustaleń faktycznych, podczas gdy w realiach sprawy taka przesłanka przekazania sprawy do ponownego rozpoznania nie zachodzi ze względu na przeprowadzenie przez Sąd pierwszej instancji części dowodów mających znaczenie dla rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, a nadto brak powodów, dla których wymagałyby one powtórnego przeprowadzenia w sprawie, a czynność polegająca na ponownej ocenie dowodów nie mieści się w kręgu podstawy z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., która może zostać

zastosowana wyłącznie w przypadku konieczności powtórzenia czynności dowodowych w pełnym zakresie.

Stawiając ten zarzut prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Skarga prokuratora jest zasadna, a jej uwzględnienie musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Analizując wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powody, którymi kierował się Sąd odwoławczy orzekając kasatoryjnie, zgodzić trzeba się ze skarżącym, że w niniejszej sprawie nie zaistniała ostatnia z wymienionych w art. 437 § 2 k.p.k. przyczyn uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Niczego w tym zakresie nie zmienia fakt, że Sąd Okręgowy stwierdził wprost w uzasadnieniu swojego orzeczenia, że powodem uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji jest konieczność przeprowadzenia w całości przewodu sądowego. Rzecz bowiem w tym, że przedstawiona przez Sąd odwoławczy na potwierdzenie tej tezy argumentacja nie przystaje do określonego przepisami Kodeksu postępowania karnego modelu kontroli instancyjnej.

Jak podkreśla się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przewiduje on nie tylko możliwość, ale wręcz nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dążenia - w drodze przeprowadzenia własnych czynności dowodowych - do wyjaśnienia okoliczności, które budzą jego wątpliwości. Co oznacza, że dostrzegając potrzebę poszerzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wynikającą z przyjęcia trafności zarzutów apelacji, sąd odwoławczy ma obowiązek samodzielnie ten materiał uzupełnić, a następnie dokonać jego całościowej analizy i dopiero na tej podstawie wnioskować o słuszności rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Jeżeli dokonana przez sąd odwoławczy ocena dowodów prowadzi będzie do dokonania ustaleń faktycznych odmiennych od tych stanowiących podstawę kontrolowanego orzeczenia, sąd ten co do zasady powinien orzec reformatoryjnie (por. np. wyrok z dnia 9 lutego 2021 r., V KS 2/21 i wyrok z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20). Dodać też trzeba, że przewidziana w art. 437 § 2 k.p.k. konieczność

przeprowadzenia na nowo przewodu w całości jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi również wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNKW 2019, z. 6, poz.31).

Patrząc z tej perspektywy na motywy zaskarżonego rozstrzygnięcia, stwierdzić trzeba, że nie wskazują one na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, lecz przekonują o wadliwości kontroli odwoławczej, od przeprowadzenia której Sąd odwoławczy w istocie uchylił się. Pewnym wyrazem tego jest zawarte w uzasadnieniu jego wyroku wskazanie co dalszego postępowania, które nie przystaje do realiów sprawy, a dotyczy ustalenia okoliczności zdarzenia i określenia „czy istotnie miało miejsce włamanie”.

Zauważyć należy, że stwierdzając konieczność przeprowadzenia na nowo i w całości przewodu sądowego, Sąd odwoławczy nie wskazał, aby Sąd pierwszej nie przeprowadził w ogóle dowodów ani też nie wykazał, aby postępowanie dowodowe w pierwszej instancji zostało przeprowadzone w sposób niedający się pogodzić ze standardami rzetelnego procesu karnego. Podstaw do formułowania takich wniosków nie daje zresztą analiza akt sprawy. Wynika z nich, iż Sąd pierwszej instancji przeprowadził pełne postępowanie dowodowe, a dokonując ustaleń faktycznych oparł się m.in. na zeznaniach A. J., J. M., D. M., W. W., M. G., R. G., M. K., M. S. i K. B.

Sąd odwoławczy, odnosząc się do podniesionych przez apelującego zarzutów obrazy prawa procesowego oraz błędu w ustaleniach faktycznych i stwierdzając, że tok rozumowania przedstawiony w motywach zaskarżonego apelacją wyroku jest alogiczny i powierzchowny, ograniczył się do krytyki dokonanej przez Sąd pierwszej instancji oceny wiarygodności zeznań pokrzywdzonej A. J.. W ocenie Sądu Okręgowego labilność zeznań pokrzywdzonej wymaga przesłuchania jej z udziałem biegłego psychologa celem stwierdzenia czy przekazywane przez nią treści wynikają

z doświadczonych zdarzeń, czy też stanowić mogą ich nadbudowę i nadinterpretację, a także zbadania czy u pokrzywdzonej widoczne są symptomy charakterystyczne dla ofiary przemocy, czy też dla osoby agresywnej bądź impulsywnej. Sąd odwoławczy uznał, że dla weryfikacji wiarygodności zeznań pokrzywdzonej koniecznym jest ustalenie danych funkcjonariuszy Policji, którzy interweniowali po jej zgłoszeniach i przesłuchanie ich w charakterze świadków.

Nie wdając się w ocenę słuszności wskazywanych przez Sąd odwoławczy kierunków poszerzenia bazy dowodowej sprawy, gdyż nie wchodzi ona w zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k. (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23), stwierdzić trzeba, że jeżeli Sąd odwoławczy uznał, że istnieje potrzeba wyjaśnienia wątpliwości powziętych przy rozpoznawaniu wywiedzionej apelacji i przeprowadzenia dowodów, których dopuszczenia apelujący zresztą nie postulował, nic nie stało na przeszkodzie, aby uzupełnił materiał dowodowy w ramach swoich kompetencji.

W tym celu nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości przed Sądem pierwszej instancji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

D.Z.

[ms]